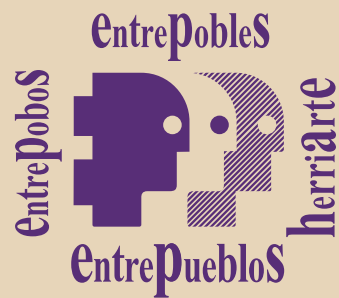
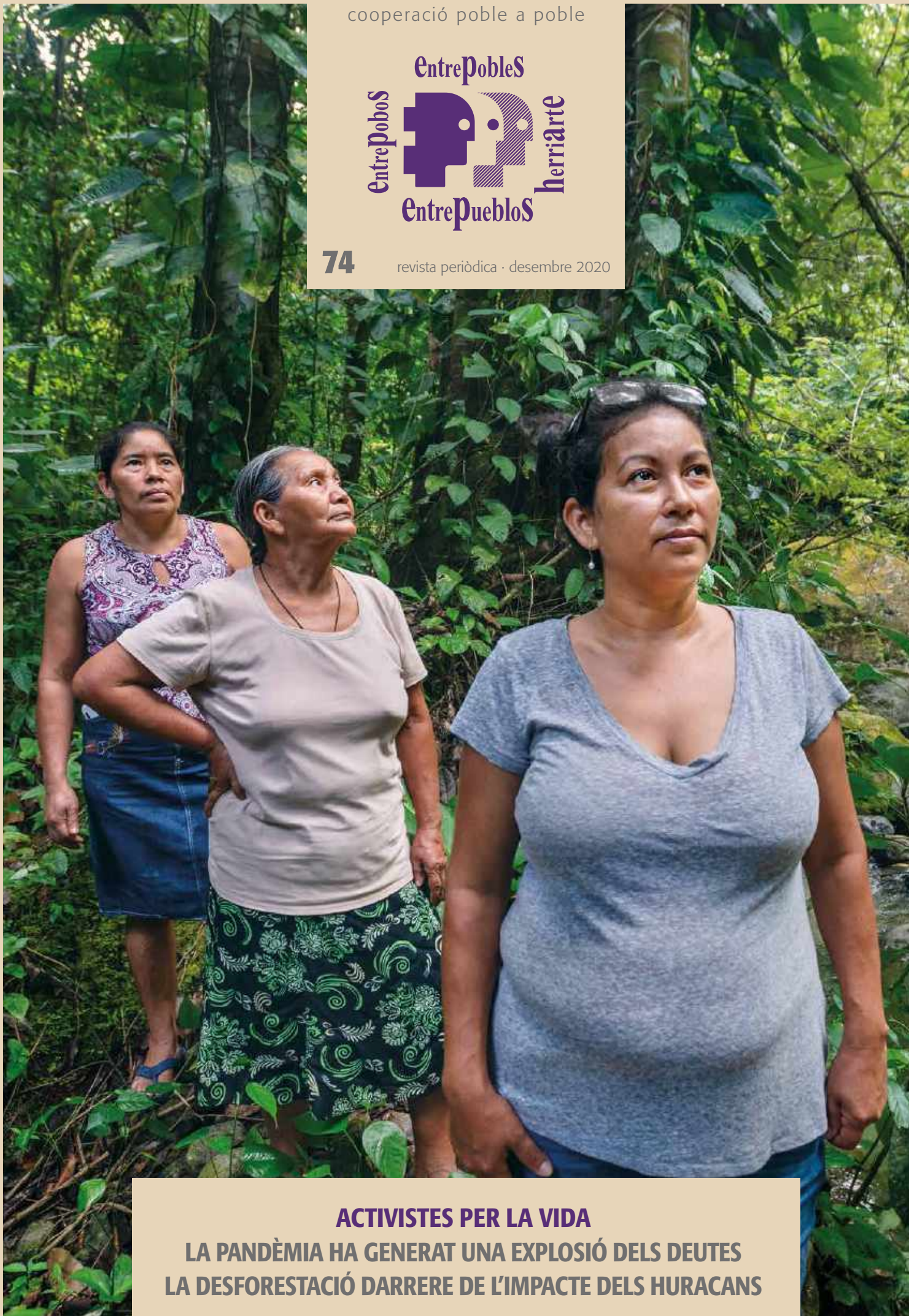

cooperació poble a poble

74

revista periòdica · desembre 2020

ACTIVISTES PER LA VIDA

**LA PANDÈMIA HA GENERAT UNA EXPLOSIÓ DELS DEUTES
LA DESFORESTACIÓ DARRERE DE L'IMPACTE DELS HURACANS**

SUMARI

- 3** La pandèmia ha generat una explosió dels deutes domèstics
- 6** Per un Pacte Ecosocial amb la desobediència
- 8** Activistes per la vida a Centreamèrica
- 10** Exposició "Activistes per la vida"

- 12** La desforestació darrere de l'impacte dels huracans
- 14** Cuba: XV Trobada Anual de la Xarxa Feminista "Berta Càceres". Feministes enforteixen la seva agenda en temps de pandèmia
- 16** Una muntanya [zapatista] a alta mar
- 18** Cultopias, "IniciARTives" per canviar el món

◀ *Aquesta colonització financera vessada en termes de deute domèstic va prendre com a territori de conquesta les poblacions més empobrides i precaritzades*

◀ *Protegir les comunitats que defensen els seus territoris i les seves cultures és, doncs, protegir la cadena global de la vida*

◀ *"Com no s'han de desbordar tots aquests rius si dalt, on les fonts d'aigua, no només viu gent, sinó que hi ha projectes que destrueixen els boscos"*

◀ *"Davant el pensament crític, els poderosos demanen, exigeixen i imposen els seus fanatismes"*

EDITA
Entrepobles · Associació declarada
d'utilitat pública UP-78093-SD
DISSENY I MAQUETACIÓ
Esteva&Estévao

DEPÒSIT LEGAL
B-21094-89
Entrepobles no s'identifica
necessàriament amb les opinions
expressades en aquest butlletí

FOTO DE COBERTA
Albertina López, Pajuiles, Honduras ·
Gervasio Sánchez

AJUDA'NS A INCORPORAR A ENTREPOBLES NOVES SÒCIES I SOCIS
ASSOCIA'T I COL-LABORA ACTIVAMENT Butlletí de subscripció en la contraportada

Necessitem el teu suport per créixer i seguir garantint la nostra acció solidària amb AUTONOMIA i INDEPENDÈNCIA

La pandèmia ha generat una explosió dels deutes domèstics

Luci Cavallero, Verónica Gago

Investigadores GIIF-UBA-Conicet (Argentina)

Els comptes impagats per lloguers i serveis de llum, aigua, gas i accés a connectivitat han crescut a ritme accelerat en aquests mesos d'aïllament social per protegir-se del coronavirus. El caràcter feminitzat de les economies precaritzades són avui objecte preferit d'endeutament

La quarantena pot llegir-se des del punt de vista de quins són els moviments que generen deutes i quins els que generen rendes. Amb aquest mètode, no només s'evidencia qui pot quedar-se a casa i qui no. També com moure o fixar-se té efectes diferencials en termes d'ingressos i deutes.

Per això, no hi ha manera de pensar la crisi habitacional, sense el deute creixent de inquilines i llogateres, així com no s'ha aconseguit posar en relleu la manca d'accés a connectivitat als barris més precaritzats fins que el deute per mòbils s'ha evidenciat com un cost exorbitant en plena pandèmia. La renda immobiliària i la renda financera aprofiten la immobilitat.

Quin paper està jugant l'endeutament a nivell global i a nivell domèstic en aquest moment de crisi? En la nostra investigació *Una lectura feminista del deute* (2019) hem desenvolupat com l'endeutament públic, accelerat exponencialment en els últims quatre anys, es va traduir en polítiques d'ajust, que es van vessar a les llars com a deute domèstic.

Al costat de la inflació galopant i la conseqüent pèrdua de poder adquisitiu de subsidis i salaris, s'ha produït una realitat en la qual s'ha tornat obligatori l'endeutament per accedir a béns tan bàsics com aliments i medicaments. Aquí el deute domèstic apareix en la seva dimensió més política: com a manera de metabolitzar els efectes de l'ajust, la qual cosa obliga a completar els ingressos, sempre insuficients, per a un consum de productes al seu torn cada vegada més dolaritzats (aliments, medicaments, lloguers).

D'aquesta manera, el deute a les famílies opera també com a mecanisme que obliga a la precarització: a l'acceptació de treballs cada vegada pitjor pagats. Això fa que els deutes acabin organitzant i comandant les formes laborals, sent un motor intern a la flexibilitat sense límits i una manera d'explotació que aconsegueix intensificar-se i adaptar-se a realitats laborals cada vegada més heterogènies.

Les finances, desvelades del pur tecnicisme i pensades en el seu impacte quotidià, s'han de comprendre en termes d'una lògica extractiva del capital, organitzant el que anomenem "extractivisme financer".

HABITATGE I LLOGUER

En els mesos d'aïllament social, preventiu i obligatori es constata l'augment accelerat de la pobresa i situacions de precarietat generalitzada i, en conseqüència, l'increment molt fort de deutes a les llars. La disminució d'ingressos per a la gran part de la població que no té ocupació assalariada fixa, la retallada de sous, fins i tot per als que sí que en tenen, i els acomiadaments, formen part del paisatge de veloc pauperització i el suplement del deute a l'hora de "salvar" el moment.

Volem puntualitzar aquí les noves formes d'endeutament que s'estan produint en la crisi, a partir d'un treball d'enquestes i entrevistes que realitzem sumat a altres fonts que venim sistematitzant. Un dels centres del conflicte actual és l'habitatge.

A partir de l'imperatiu #QuedataCasa s'ha revelat la dificultat del que això significa en el

context actual i, en particular, amb l'augment de violència de gènere que es registra en condicions de confinament. Amuntegament, barris sencers sense aigua i lloguers que es tornen impagables. Això és efecte de l'accelerat procés de financiarització de l'accés a l'habitatge (cada vegada més car i escàs) i que té en les preses de terres una de les seves baules evidents.

Segons una enquesta realitzada mensualment per la Federació de Llogaters, més del 60 per cent de les persones que lloguen es van endeutar d'alguna manera (amb préstecs bancaris i no bancaris o amb familiars o amigats) davant de la impossibilitat de pagar el lloguer des del maig.

El deute per raó de l'habitatge expressa el que denominem violència propietària, que es concreta en l'abús directe d'amos i immobiliàries, que aprofiten la situació crítica per amenaçar, atemorir, no renovar contractes o directament desallotjar. Sobretot, és brou de cultiu per forçar l'endeutament i, en la mesura que els mesos passen, a finançar deute amb més deute.

Sabem que per a moltes llars, el deute és l'avantsala del desallotjament i, alhora, la manera d'ajornar, de postergar. Però aquesta violència propietària també s'intensifica en el mercat immobiliari informal, quan les cases són habitacions d'hotel o cambres llogades en un suburbi o cases compartides en assentaments, on en general no hi ha contracte ni rebut de pagament pel mig, però els costos i l'ajust inflacionari de les sumes són iguals o majors als que implica el lloguer d'un apartament petit.

És una novetat de les preses de terres d'aquests mesos que la majoria de les persones que expliquen la seva situació ho refereixen a la impossibilitat de seguir pagant lloguers i a deutes acumulats per habitatge.

Aquests deutes, a més, busquen confiscar des d'ara ingressos a futur: siguin sous o subsidis venidors; o, directament, obliguen a la presa de nous deutes amb circuits familiars i informals. Això

també esdevé un botí per a les financeres que estan comprant propietats amb deutes. La qual cosa, al seu torn, planteja una analogia amb un circuit global de fons d'inversió que en diversos països del món avui estan fent grans negocis amb els desnonaments i desallotjaments.

FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA

A més és necessari analitzar com intervé la situació d'endeutament domèstic sobre la realitat d'aquesta bretxa entre treball no remunerat i treball remunerat. La conjuntura d'emergència per la crisi accelerada per la covid-19 va intensificar l'endeutament de dones que ja es venia observant durant els últims anys. Segons dades de la Direcció d'Economia, Igualtat i Gènere del Ministeri d'Economia, 1.900.000 de les receptores de l'Assignació Universal per Fill (AUH) tenen deute amb l'Administració Nacional de la Seguretat Social (ANSES).

Aquest fenomen es va diversificar i va incrementar durant la pandèmia, on els deutes "no bancaris" per lloguers i serveis de llum, aigua, gas i accés a connectivitat han crescut a ritme accelerat, la qual cosa es fa encara més forta en les llars monomarentals, convertint l'endeutament en una altra de les formes d'intensificació de les desigualtats de gènere.

Segons una enquesta mensual de l'organització Llogaters Agrupats, l'endeutament per lloguers creix exponencialment a les llars on hi ha un únic ingrès o on viuen mares solteres amb fills i filles.

Als barris populars, on l'emergència sanitària i la restricció d'ingressos va impactar més fort, els deutes per connectivitat –és a dir, per comprar dades per sostenir l'educació pública a distància– es van incrementar notablement, absorbint fins i tot bona part de l'IFE.

La situació és paradoxal en el seu dramatisme: l'increment de les tasques de cura, a més d'intensificar el treball no remunerat que implica fer-se càrrec de l'escolaritat de les filles i fills a l'interior de les llars, genera més deute.

Alejandra Malcorra - Feminacida

els nostres països, combinada amb situacions de pobresa i despulla de recursos cada vegada més intensives.

Aquesta colonització financera vessada en termes de deute domèstic va prendre com a territori de conquesta les poblacions més empobrides i precaritzades. Això es vincula al seu torn, en termes retroactius, amb la manera en què s'han connectat els subsidis socials amb la bancarització massiva, en un procés que porta més d'una dècada a la regió.

Quan la relació de deute es vessa cap avall, es difonen els efectes del deute pres pels Estats a manera de cascada. És a dir, les despulles i privatitzacions a què obliga l'endeutament de l'Estat es tradueixen com a endeutament compulsiu cap als sectors subalterns, que passen a accedir a béns i serveis a través de la mediació del deute. Això té l'efecte, tant de modificar la relació entre ingrès i deute, com també entre deute i accés a drets.

I encara més: aquesta cartografia específica permet veure sobre quins cossos, economies i territoris es produeix aquest deute. Aquesta és la metodologia feminista que venim desplegant, que va de les finances als cossos. A qui s'endeuta? Com? Amb quines taxes d'interès? Quin tipus de treball, remunerat i no remunerat, caracteritza la població més endeutada? Aquestes van ser algunes preguntes que en els últims anys hem desenvolupat, tant en termes d'acció política com de producció de coneixement i informació.

El treball no reconegut a les llars es tradueix en una desigualtat d'ingressos que, alhora, es transforma en engranatge d'endeutament. És aquesta situació d'endeutament compulsiu i reiterat, a més, la que produeix una relació directa amb el creixement de les economies il·legals com oferents d'ocupació en situacions d'alta vulnerabilitat.

Si alguns analistes parlen del treballador actual com un "recol·lector d'ingressos", que ja no pot garantir la seva reproducció a través d'un salari únic i estable, podem parlar de la "recol·lectora de deutes" com una figura expressiva de l'aprofundiment de la despulla i la precarització que se sol anomenar com feminització de la pobresa.

En aquesta línia, és fonamental subratllar el caràcter feminitzat de les economies precaritzades que són avui objecte preferit d'endeutament. Una lectura feminista del problema financer, tal com ho desenvolupem, confronta la dinàmica abstracta de les finances en la seva relació amb la vida quotidiana, amb les formes de la violència a les llars i en els diversos territoris i amb les modalitats actuals d'explotació de l' treball, remunerat i no remunerat.

QUI PAGARÀ LA CRISI?

Aquesta situació no es va generar d'un dia per l'altre. Hi ha una genealogia que molt ràpidament es pot sintetitzar per a la nostra regió. Si en els anys 80 l'endeutament va disciplinar les transicions democràtiques a Amèrica Llatina, com a via de sortida de les dictadures; després, als 90, el Consens de Washington de les reformes neoliberals va imposar nous llindars de deute; i aquests últims anys s'assisteix a un fort rellançament de la penetració financera sobre

La recerca durant la pandèmia comença rellevant la multiplicació dels deutes privats en la crisi i els treballs i territoris domèstics i comunitaris que explota i permet traçar, alhora, els dilemes polítics del moment.

D'una banda, es constata com gran part de l'IFE atorgat pel govern nacional i els ingressos per subsidis i salaris són absorbits pels bancs, supermercats, empreses de telecomunicació, empreses de plataformes i pagament de deutes. I, de l'altra, que les formes de la precarització laboral que veiem accelerar expressen les disputes a l'interior de la crisi.

El capital –i les ofensives patronals i financeres en què s'expressa– aprofitarà la situació de crisi per reconfigurar les formes de treball, les maneres de consum, els paràmetres d'ingrés i les relacions sexe-genèriques. Més concretament, podem pensar que estem davant d'una reestructuració de les relacions de classe que pren com a escena principal l'àmbit de la reproducció social. Això inclou les llars, però també els treballs reproductius que es fan més enllà dels murs de l'habitatge.

Sense dubtes, hi ha sectors per als quals el moment actual no només no significa una detenció de les seves activitats a causa de la quarantena, sinó que representa per contra una oportunitat per accelerar la seva pròpia lògica de guanys, que treu profit de la immobilitat endeutada, aquesta que pren cos en una domesticitat cada vegada més explotada i precària. 🧠🗣️

Article publicat en *Página 12*.

Per un Pacte Ecosocial amb la desobediència

Alberto Acosta

Economista (Equador)

Protestes al Perú

Per definició un pacte planteja un acord entre dues o més parts, moltes vegades solemne, on s'estableix una obediència a complir els punts establerts en el que pot ser o no un contracte, de vegades aconseguit fins i tot sota la taula

Tan aclaparadora definició pot generar confusions, més quan erradament es fica en un mateix sac a tots els pactes nascuts en aquests convulsos temps. Malgrat això, **el Pacte Ecosocial del Sud no planteja un acord formal per complir un full de ruta tancada, ni proposa un llistat de demandes dirigides als governants. No és un Pacte amb el Poder, ni per accedir a el Poder; aquest Pacte enuncia idees de canvi de les forces socials que l'impulsen.**

Vivim la pitjor crisi moderna de la humanitat; una crisi que depassa a l'assot sanitari del coronavirus, ja que es descobreixen les fractures multifacètiques i sistèmiques de la civilització dominant. Enmig d'aquesta crisi, i malgrat l'aïllament físic, un grup de persones sintonitzades des de fa temps va elaborar un document curt proposant –el que al meu entendre és– un pacte amb la desobediència, buscant alternatives sistèmiques i concertades amb diversos processos socials.

En clau de transicions (en plural), sense oblidar l'horitzó utòpic, es plantegen vuit punts d'acció: una transformació tributària solidària on "qui té més, paga més";

- anul·lar els deutes externs estatals i construir una nova arquitectura financera global, com a primer pas de reparació històrica del deute ecològic i social contret pels països centrals des de la colònia;
- crear sistemes nacionals i locals de cura on la sostenibilitat de la vida sigui el centre de

les nostres societats, entenent la cura com un dret que exigeix un paper més actiu de l'Estat en consulta i coresponsabilitat permanent amb pobles i comunitats;

- sortir de la trampa de la pobresa extrema amb una renda bàsica universal que substitueixi les transferències condicionades focalitzades d'herència neoliberal;
- impulsar la sobirania alimentària combinada amb polítiques que redistribueixin la terra, l'accés a l'aigua i una profunda reforma agrària, allunyant-se de l'agricultura industrial d'exportació i els seus nefastos efectes socioambientals;
- construir economies i societats post-extractivistes per protegir la diversitat cultural i natural des d'una transició socio-ecològica radical, impulsant sortides ordenades i progressives de la dependència del petroli, carbó i gas, de la mineria, i dels grans monocultius, frenant la desforestació massiva;
- recuperar i enfortir espais d'informació i comunicació des de la societat, actualment dominats pels mitjans de comunicació corporatius i les xarxes socials que formen part de les corporacions més poderoses dels nostres temps, per disputar els sentits històrics de convivència;
- enfortir l'autonomia i sostenibilitat de les comunitats locals davant la fragilitat de les cadenes globals de producció, per potenciar la riquesa dels esforços locals i nacionals;

■ i, concloent aquest llistat sempre preliminar, propiciar una integració regional i mundial sobirana, afavorint els sistemes d'intercanvi local, nacional i regional, amb autonomia del mercat mundial globalitzat i enfrontant a el monopoli global corporatiu.

Moltes d'aquestes idees apareixen en altres documents elaborats en aquests anys, no només durant la pandèmia. La diferència radica que aquest *Pacte Ecosocial* proposa accions concretes a curt termini sense oblidar les utopies i la imperiosa necessitat de construir imaginaris col·lectius, per acordar un rumb compartit de transformacions radicals i una base per caminar amb plataformes de lluita en els més diversos àmbits de les nostres societats.

La crisi despullada per la pandèmia ha potenciat les desigualtats i mostra, potser amb més brutalitat que abans, la incertesa i fragilitat del nostre futur, sempre en joc. Ens toca enfrontar un món desigual i inequitatiu en extrem, ple de tot tipus de violències (patriarcal, racistes, extractivistes...) que augmenten acceleradament amb la pandèmia. Però també és una enorme oportunitat per (re) construir el nostre futur des de principis bàsics per a una vida digna: la cura, la redistribució o el repartiment, la suficiència i la reciprocitat, des de bases comunitàries i autònomes abans que estatals. En concret, el camp principal d'acció apareix en on podem actuar propiciant vides mancomunades, en espais comuns: plurals i diversos, amb igualtat i justícia, amb horitzons construïts col·lectivament, per resistir el creixent autoritarisme i construir simultàniament totes les alternatives possibles.

En realitat aquest Pacte ve des de baix, des dels moviments socials i la Mare Terra (origen i base de tots els drets); això sense amagar la responsabilitat dels que el van redactar. Aquest Pacte sorgeix, en definitiva, des de múltiples lluites de resistència i de re-existència en la nostra regió, fins i tot es sintonitza amb la llarga memòria dels pobles originaris, algunes de les més importants organitzacions ho recolzen.

Així, des d'aquestes lluites, reflexions i realitats es proposa aquest Pacte Social, Ecològic, Econòmic i Intercultural des del Sud, des d'Amèrica Llatina, des de Abya Yala i Afro-Llatinoamèrica, projectant als suds del món, convocant a desobeir i confrontar a el poder per enterrar el món del capital i crear un món nou. I per aconseguir-ho, caminant des del aquí i l'ara, els qui escrivim aquest Pacte busquem horitzons de transformació civilitzadora, en essència postcapitalistes, tant per superar l'antropocentrisme, com la colonialitat, els racismes i el patriarcat. La fi és construir un món on càpiguen molts mons –un plurivers– pensats des de les perspectives, desitjos i lluites dels pobles i els seus drets. 🌱

Alberto Acosta és company de lluita dels moviments socials. Jutge de Tribunal Internacional dels Drets de la Natura. Ministre d'Energia i Mines de l'Equador (2007). President de l'Assemblea Constituent de l'Equador (2007-2008).

Activistes per la vida a Centreamèrica

Alex Guillamón

Entrepobles

Elena Gaitán, Julio Leyva i Lucila Lemus, riu Jilamito, Honduras

INTRODUCCIÓ

AL LLIBRE

ACTIVISTES

PER LA VIDA

Centreamèrica és una de les regions més privilegiades, i dures al mateix temps, del planeta. La seva ubicació, connectant el Nord i el Sud de Abya Yala –terra en plena maduresa, com anomenava el poble kuna a Amèrica–, entre el Carib i el Pacífic, solcada per serralades i volcans, boscos i selves tropicals, sacsejada per huracans i terratrèmols, va convertir a aquesta estreta cintura en un paisatge original curull d'aigua i biodiversitat, a més de riqueses minerals.

En el que avui són Guatemala i Honduras, es van assentar els pobles que van donar origen a la civilització maia, una de les més complexes i avançades de l'antiguitat. Tanmateix aquests pobles van veure bruscament truncat el seu esdevenir fa uns 500 anys, amb l'arribada dels galions, la pólvora, el cavall, la verola i la creu de la colonització espanyola. A partir d'aleshores es va interrompre el desenvolupament endogen de la seva economia, societat i cultura, i es va imposar un altre tipus de desenvolupament orientat al servei de les successives potències colonials que els van parasitar.

Aquestes potències van utilitzar també el segrest de centenars de milers de persones a l'Àfrica per a esclavitzar-les en mines, plantacions i servituds domèstiques, la descendència de les quals trobem avui principalment en la costa atlàntica de la regió.

Sota formes i actors diferents, i fins als nostres dies, el colonialisme ha tingut com a finalitat principal l'apropiació d'aquestes matèries primeres que la regió oferia, i continua oferint, en abundància.

Precisament és a això al que l'economista equatorià Alberto Acosta denomina "la maledicció de l'abundància". Actualment les regions més riques en béns naturals, semblen condemnades a viure en les societats més desiguals i violen-

tes. I avui aquesta maledicció té un diagnòstic: extractivisme.

Vivim en un món en el qual l'1% de la població mundial posseeix tant diners líquids o invertits com el 99% restant. En el qual el valor nominal dels derivats financers supera en molt més de 10 vegades el valor del PIB mundial. I en el qual una gran part d'aquestes inversions financeres demanden l'extracció a gran escala de matèries primeres, per a exportar-les en cadenes transnacionals per a la seva transformació industrial en energia i "béns de consum", i, per tant, en beneficis lucratiu, una gran part dels quals acaba acollida en paradisos fiscals. Al mateix temps moltes d'aquestes matèries primeres són cada vegada més escasses, és a dir, tenen un horitzó d'esgotament més pròxim, la qual cosa accentua la seva avidesa, en lloc de la seva protecció.

Si en uns altres temps l'apropiació dels béns naturals es va fer mitjançant un règim colonial directe, ara aquest paper el compleixen els anomenats "tractats de comerç i inversió", entramats jurídics que blinden els drets dels inversors, empreses o grups transnacionals, per sobre de la resta de drets implicats.

I és que el desenvolupament ple de l'extractivisme acaba requerint models polítics coercitius i autoritaris, sense mecanismes de control, diàleg o compensació. Requereix l'eliminació de traves al seu desenvolupament, com són les institucions i lleis que regulen la protecció de la naturalesa, les llibertats ciutadanes, la vida lliure de violències per a les dones o el control de la corrupció.

Centreamèrica és una d'aquestes regions del món en què la pressió dels interessos extractius sobre els ecosistemes, sobre les comunitats hu-

manes i sobre la governabilitat democràtica és tan intensa que crea una atmosfera irrespirable.

Tan irrespirable que milers de famílies es veuen abocades a un èxode d'alt risc: més de 3 milions i mig han aconseguit sortejar els murs dels Estats Units i 800 mil han sol·licitat asil a Europa (a les quals se sumen altres centenars de milers de rebutjades o invisibilitzades). Irrespirable especialment per a les dones, blanc de totes les formes de violència patriarcal, amb els més alts índexs de femicidis i impunitat en el món. Irrespirable per a qualsevol persona que s'obstini a defensar els seus drets, els de la seva comunitat o els de la naturalesa, com testimonien les xifres de defensores criminalitzades, assetjades i assassinades en l'última dècada.

Però tindriem una visió molt parcial del que està succeint a Centreamèrica si solament dirigíssim la nostra mirada cap a aquestes tendències destructives. Com acostuma a dir l'ambientalista mexicà Gustavo Castro, si hi ha conflicte és perquè hi ha resistència.

Al mateix temps que tot l'anteriorment descrit, avui, tant a Hondures com a Guatemala, veiem a centenars de comunitats indígenes i camperoles plantant-se en els seus territoris enfront de poderosos interessos i aconseguir en molts casos protegir-los. Veiem també a les dones jugant un paper qualitativament decisiu en aquestes resistències i fent-se valer enfront de tota mena de d'agressions patriarcales. Veiem comunitats definint els seus projectes de vida, basats tant en les cosmovisions ancestrals hereves de les seves matrius culturals originàries, com en conceptes i pràctiques encunyades per moviments socials de les últimes dècades com la sobirania alimentària, l'agroecologia, l'economia social, l'autogestió territorial o els feminismes. O donant a peu a conceptes mixtos com el del feminisme comunitari.

La vida s'expressa a través d'aquestes persones i comunitats diverses que, contra pronòstic, ho arriben tot tractant de convertir en oxigen socialment respirable l'atmosfera tòxica de l'extractivisme. Tal com diuen, "som la naturalesa defensant-se"... I defensant-nos a tota la humanitat, caldria afegir-los.

En aquests temps en què als països industrialitzats desperta la consciència sobre l'emergència climàtica i ecològica, aquests rostres i veus que ens arriben des de Centreamèrica ens plantegen la necessitat de qüestionar el model de creixement il·limitat del consum material com a base del benestar. El seu missatge ens adverteix que, esgotant els béns naturals i la biodiversitat d'aquests territoris, estem soccavant les mateixes bases de la nostra pròpia supervivència.

Ens conviden a respondre a la cadena transnacional de l'extractivisme amb la cadena internacional de la solidaritat, és a dir, de la consciència que en aquest món social i ecològicament interconnectat, cada agressió a una persona defensora, cada extinció d'una nova espècie, cada hectàrea de bosc incendiat, cada riu segregat, sigui on sigui, ens afecta cada vegada més directament.

Inauguració de l'exposició a Barcelona

Protegir les comunitats que defensen els seus territoris i les seves cultures és, doncs, protegir la cadena global de la vida. I podem fer-ho de diverses formes, entre elles:

- Cuidant els nostres hàbits personals i familiars, per a disminuir el consum, apostant pels circuits de proximitat i el reciclatge, evitant alimentar les cadenes transnacionals de l'extractivisme i les vulneracions de drets.
- Exigint als nostres governs que promoguin mecanismes internacionals vinculants de defensa dels drets humans i de la naturalesa, enfront de la impunitat amb què moltes inversions transnacionals evadeixen avui les seves responsabilitats.
- Obrint els nostres ulls als rostres i noms de les persones i comunitats que estan sent amenaçades per defensar els seus territoris. Acostant-les, per a fer-los present la nostra companyia. Amb accions de pressió perquè les institucions nacionals i internacionals no es desentenguin de l'obligació de protegir la vida per sobre de tot. Rebutjant l'assetjament, l'ús de la violència i l'assassinat com a recursos vàlids en la inversió empresarial.
- Donant suport al nostre país als drets de les persones immigrants-refugiades, que han hagut de fugir de la violència i la destrucció de condicions de vida digna, enfront de les lleis i prejudicis xenòfobs i racistes.

És per aquesta contribució que volem agrair en primer lloc al fotoperiodista i amic Gervasio Sánchez que hagi posat el seu ull i la seva càmera, la seva professionalitat solidària i el seu tan sol·licitat temps a la disposició d'aquest projecte d'"Activistes per la vida", que, articulat entorn d'una exposició fotogràfica, desplega una sèrie de formats audiovisuals, comunicatius i didàctics per a tendir un pont de solidaritat amb les persones defensores i les seves comunitats. I, per descomptat, a totes les persones protagonistes d'aquesta història, a les que apareixen i a les que han preferit no aparèixer, a les benvolgudes organitzacions i comunitats de Guatemala i Hondures que ens han brindat la seva confiança i la seva col·laboració perquè aquest projecte fos possible. A l'Institut de Drets Humans de Catalunya que ens acompanya en el projecte. I a l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament que va creure i va apostar des del primer moment per aquesta proposta.

Ara la continuïtat d'aquesta història està també a les teves mans. 🧑🏻‍🤝‍🧑🏻

Activistes per la vida

“Activistes per la vida” és una exposició fotogràfica, realitzada en col·laboració amb el fotoperiodista Gervasio Sánchez, que documenta la història de 40 homes i dones, defensors dels drets humans, del territori i els seus béns naturals, de drets de les dones i les llibertats ciutadanes

Aquesta defensa entra en conflicte amb els interessos d'inversors, empreses o grups transnacionals que extreuen amb impunitat els recursos naturals i les matèries primeres d'Hondures i Guatemala per a vendre-les en el mercat mundial.

Les lleis d'Hondures i Guatemala afavoreixen els drets d'aquestes empreses, mentre que eliminen els drets de la seva ciutadania. Aquesta situació, lligada a la persecució i a les constants amenaces de mort, a l'elevat índex de violència i a la corrupció policial, política i jurídica, fa que milers de famílies s'hagin anat dels territoris. No obstant això, hi ha comunitats indígenes i camperoles que lluiten enfront d'aquests poderosos interessos i aconsegueixen protegir les seves terres.

A través de fotografies, text i vídeo-entrevistes de Gervasio Sánchez, "Activistes per la Vida" explica la vida d'homes i dones que, fins i tot estant amenaçades de mort, lluiten pels seus drets.

"La realitat que s'explica en aquest projecte fotogràfic té a veure amb la vida quotidiana de persones que poden ser assassinades en qualsevol moment. Persones perseguides per la defensa de la integritat dels seus pobles, persones que lluiten com a defensores de la terra, persones que lluiten contra les grans empreses extractivistes, persones que lluiten per la naturalesa i la riquesa dels rius, i periodistes que intenten denunciar el que passa a Guatemala i Hondures", explica Gervasio Sánchez.

L'exposició comptarà amb una Àrea Virtual amb material pedagògic per a alumnes de secundària creada per Entrepobles, que estarà disponible en obert a través de la web d'Entrepobles al gener de 2021.

A més, l'editorial Blume ha publicat el llibre "Activistes per la vida", una doble edició en castellà i català de 148 pàgines, que recull tots els testimoniatges de l'exposició. El llibre es pot comprar en totes les llibreries.

"Activistes per la vida", és un projecte d'Entrepobles, amb la col·laboració de l'Institut de Drets Humans de Catalunya i amb el suport de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, que estarà exposat fins a mitjans de març a Barcelona. El 2021 té previst arribar també a Vilafranca del Penedès, Tarragona i València, i el 2022 ho farà per la resta de l'Estat espanyol.

La desforestació darrere de l'impacte dels huracans

Brigades de Pau Honduras

“Seguirà plovent sobre mullat. La terra ja no aguanta tanta aigua”. Així s’expressava a Twitter el passat dilluns 23 de novembre la líder afrodescendent de l’Organització Fraternal Negra Hondurenya (OFRANEH)

no li faltava raó. La matinada següent, la ciutat de La Lima, al nord d’Hondures, es tornava a inundar per quarta vegada en dues setmanes. L’aigua que ha deixat sobre el país aquesta temporada ciclònica, especialment després del pas dels huracans ETA i IOTA, ha fet que els rius Chamelecón i Ulúa creïessin considerablement. Les primeres pluges del mes de novembre es van dur per davant el Canal Maya i les vores de contenció que protegeixen aquesta ciutat situada gairebé a la costa del Carib. Ja sense aquesta protecció, l’aigua, el fang i les pedres van ocupar habitatges i collites. Una imatge que es va repetir en tota la Vall de Sula.

Fins fa diverses dècades, rius com el Chamelecón i el Ulúa, que formen part de la gran xarxa hidrogràfica d’Hondures, eren fins i tot aptes per a la navegació durant tot l’any. Tanmateix, en algunes zones s’han convertit en rierols que, en els mesos d’estiu, es poden creuar caminant. Fins que venen pluges com les de les últimes setmanes.

Cada vegada són més els experts que, al costat d’altres factors, vinculen aquests desbordaments de rius i inundacions amb la

desforestació. Segons explica Héctor Orlando Portillo, biòleg de la Fundació de Ciències per a l’Estudi i Conservació de la Biodiversitat, **“això passa com a conseqüència de la desforestació a les parts altes, mitjanes i baixes de les conques on neixen aquests rius. Un dels factors perquè aquesta acció es doni, és la problemàtica social i econòmica de la nostra població, com a conseqüència de la desatenció dels governs que eternament els han marginat”**. D’acord amb dades de el Centre Agronòmic Tropical de Recerca i Ensenyament, en els últims seixanta anys s’han desforestat a Hondures al voltant d’1.2 milions d’hectàrees. **Només en els últims 20 anys, s’haurien perdut entre 23.000 i 58.000 hectàrees anuals.**

L’enginyer especialista en Control i Gestió de Catàstrofes Naturals d’Ordre Hidrològic, Juan Mejía, va explicar a Ràdio Progreso que **Hondures és un país amb el 77% de la seva geografia muntanyenca, però amb la tala d’arbres les muntanyes han perdut la seva capacitat de retenció d’aigua**. Segons es va perdre la seva cobertura boscosa, es produeixen esllavissades,

Huracà a Hondures

erosió, i els rius acaben arrasant tot el que troben al seu pas. Això és precisament el que ha passat a la Vall de Sula, on les grans extensions de monocultius d'arròs, canya de sucre i, en menor mesura, banana han contribuït també a aquests efectes. "Si les muntanyes del centre i l'occident de país estiguessin degudament reforestades, els sòls serien més resilents i tindrien més capacitat per retenir l'aigua per després anar alliberant-la a poc a poc". En aquest sentit, Juan Mejía, també responsable de l'àrea d'investigació del Moviment Ampli per la Dignitat i la Justícia (MADJ) assenyalava que **"la política forestal no només té a veure amb els preus de la fusta; té a veure amb el que els boscos signifiquen per a aquestes serralades"**.

"Hem d'exigir a les empreses depredadores que estan destruint la natura, que parin ja. Com no s'han de desbordar tots aquests rius si dalt, on les fonts d'aigua, no només viu gent, sinó que hi ha projectes que destrueixen els boscos", denuncia Miriam Miranda mentre recorda que Hondures necessita que els boscos puguin captar l'aigua de la pluja i aquí reposi abans de baixar a les zones baixes on viu la gent. Miranda es refereix també al **canvi climàtic davant el qual Hondures és un dels tres països més vulnerables** d'acord amb l'Índex de Risc Climàtic de Germanwatch de 2018.

LA LLUITA PELS BOSCOS

Al costat de la desforestació, des del MADJ es refereixen també a altres pràctiques empresarials com les construccions a gran escala i en zones no aptes per a habitar, l'extracció desmesurada de minerals, l'adulteració i canvis de direcció en les lleres dels rius que, asseguren "estan vinculades a un model econòmic que despulla i assassina a qui s'oposa a aquestes pràctiques". De fet, segons l'informe

de Global Witness (2019), avui dia **Hondures s'ha convertit en el lloc més perillós del món –per assassinat per càpita– per a les persones defensores de la terra i de l'ambient.** Aquestes persones són víctimes de la majoria dels casos de violència, difamació i criminalització. Si atenem a les xifres proporcionades per la Via Campesina, actualment a Hondures hi ha un total d'aproximadament 7.000 persones criminalitzades, 1.700 de les quals són dones.

Una d'aquestes dones que enfronta amenaces i incidents per la seva defensa el territori és Maria Felicitat López, indígena feminista de el Departament de la Paz. Des del seu municipi, Santa Elena, porta anys defensant el patrimoni natural dels interessos hidroelèctrics vinculats a una diputada de el Congrés Nacional d'Hondures. Des de fa temps treballa també per **evitar els més de 26 plans de gestió i permisos ambientals per a l'explotació de fusta que actualment existeixen en el seu departament.** "L'Institut de Conservació Forestal (ICF) els atorga sense consultar a les comunitats i pobles i sense esbrinar l'impacte ambiental que això tindrà sobre les fonts d'aigua de les comunitats", explica Felicitat López.

Precisament per evitar aquest augment de la desforestació, i conscients de la importància de defensar la terra i el territori, organitzacions camperoles com la CNTC i la Via Campesina presentaven el passat mes de febrer la proposta de Llei d'Emergència per a la Reactivació del Sector Agrícola, pecuari i Forestal per al Combat de la Pobresa. Entre les propostes d'aquest document es troba "un pla massiu de reforestació amb preferència en les zones de reserva i conques hidrogràfiques productives d'aigua a nivell nacional". D'aquesta manera, s'evitaria que, un cop més, ploqui sobre mullat. 🌱

Cuba: XV Trobada Anual de la Xarxa Feminista "Berta Càceres"

Feministes enforteixen la seva agenda en temps de pandèmia

Sara Más

Ameco Press i SEMLAC

Es necessiten noves accions i formes organitzatives per a encarar el patriarcat. El masclisme s'ha reafirmat i les dones viuen condicions molt difícils.

Acontinuar construint xarxes de suport solidàries i reafirmar la lluita en principis i pràctiques col·lectives contra el patriarcat es va pronunciar la XV Trobada Anual de la Xarxa Feminista "Berta Càceres", realitzat entre el 21 i 23 d'octubre sota el precepte: "vivim temps de dones".

La cita, que aquesta vegada va apel·lar a la modalitat virtual a causa del distanciament físic que imposa la pandèmia de la covid-19, va permetre l'activa participació des de diversos països de dones que integren la xarxa, coordinada pel Grup de Recerca "Amèrica Llatina: Filosofia Social i Axiologia" (Galfisa), de l'Institut de Filosofia de Cuba.

A partir de l'anàlisi de l'actual context feminista i la "nova normalitat" postpandèmica, les participants van reconèixer la necessitat de desplegar accions i noves formes organitzatives contra el patriarcat.

"Per a ningú és un secret que, sota la pandèmia, les formes d'opressió s'han fet més sofisticades i invisibles", va sostenir Georgina Alfonso, de Galfisa.

"La vida quotidiana de les dones s'ha fet molt més difícil i el masclisme ha reafirmat la seva naturalesa dominadora, fent servir arguments com la capacitat d'abnegació, sacrifici i

consagració per a la cura que tenim les dones", va agregar.

A més del predomini de la racionalitat econòmica patriarcal a la recerca de maximitzar els guanys mentre el treball de cura i l'aportació de les dones a l'economia es fa invisible, Alfonso va descriure un panorama on prevalen la instauració del pànic, les desigualtats de temps i espais, s'incrementen les violències contres elles, el control dels seus cossos i altres pràctiques patriarcales que accentuen una subjectivitat opressora.

"Avui adquireix cada vegada més força la certesa que els posicionaments antipatriarcal són posicionaments anticapitalistes", va sostenir Alfonso, i va dir que per a Cuba significa també assumir un feminisme crític, creador, transformador; superar la dinàmica economicista que naturalitza el sentit comú del capital i construir consens entorn d'un projecte país més just, solidari i cooperat.

PANDÈMIA ENDINS

Els mesos de confinament han revelat desigualtats i accentuat el sistema d'opressions múltiples, amb objectiu en la vida i els drets de les dones, van reconèixer participants en la trobada virtual.

Institut de Filosofia-CITMA

La pandèmia amaga veritables crisis preexistents, dominacions i discriminacions patriarcal, misògines i racistes, mentre el confinament aguditza la violència de gènere, accentua la diversitat de rols de les dones i ha portat a una desvaloració dels treballs de cures, van assenyalar a partir de les seves pròpies experiències quotidianes.

“El teletreball destrueix els límits de la jornada de vuit hores i llença un mantell invisible sobre els temps de la vida. En el debat es col·loca el significat de la cura sota la bandera del sacrifici i així s’oculta una àmplia zona de cures que no són només mèdiques”, va reflexionar la cubana Llanisca Lugo, del Centre Memorial Martin Luther King Jr.

Amb ella coincideix Marbelis González Mesa, del Centre d’Intercanvi i Referència- Iniciativa Comunitària (CIERIC). “Caiem en el parany que hem d’esforçar-nos per a complir amb els múltiples rols de súper mares, súper filles, súper esposes treballadores; parlem de cura de la vida, però poques vegades pensem en la cura de la nostra vida. Ha estat i continua sent un parany el teletreball: té avantatges, indubtablement, però quantes hores li dediquem?”, va assenyalar.

La cubana Mely González, coordinadora del Grup de gènere i feminisme de la Universitat Central de las Villas, va significar el valor de les xarxes de suport per a assumir dignament el treball de cures, el negatiu de “romantitzar” el confinament i va fer una crida per a donar seguiment en “la nova normalitat” als riscos del teletreball per a les dones.

És per això que la peruana Walkiria Santa Cruz, militant de la col·lectiva feminista Resistència Rabona, aposta per “col·lectivitzar les cures i tornar-les responsabilitat de tothom”.

Mentrestant, Lil Romero, guionista de televisió, advoca per “pensar altres mesures que ens protegeixin en aquests temps i no només de la covid-19, sinó també de la violència, la sobrecàrrega, la discriminació laboral” i moltes altres injustícies.

LLUITES I CAMINS

Segons l’opinió d’Ana Bickel, del FMLN d’El Salvador i la Xarxa Mesoamericana d’Educació Popular, l’increment de les contradiccions i les opressions també ensenya camins per a transformar.

“Des de les comunitats que han aconseguit cuidar-se davant les amenaces de la violència, que han diversificat la producció i

maneres de cuidar i cuidar-se, han aconseguit millors resultats en el combat al virus, amb les dones com a protagonistes”, va exposar com a exemple.

D’altra banda, Bickel va alertar sobre que la lluita feminista per l’equitat està sempre davant el parany que les dones aspirem a transformar-nos com a subjectes personalitzades, creient que deslligar-nos de la col·lectivitat ens allibera. Una cosa és aprendre a afirmar-nos davant la col·lectivitat; una altra és creure que prescindim d’ella”, va sostenir.

Per a la periodista cubana Lirians Gordillo, la reflexió per pensar en com generar el canvi, no retrocedir i avançar en els drets de les dones i com connectar tot això amb la vida quotidiana, pràctica de la nació.

“El que s’ha aconseguit ha estat també generant espais col·lectius i públics, exigint el reconeixement dels nostres drets i, per tant, la posada en pràctica de polítiques que els garanteixin”, va argumentar.

En la seva opinió, es necessita combinar espais de sensibilització, capacitació, transformació individual i col·lectiva amb l’embranzida, el reclam, la construcció d’una agenda política en tots els ordres: legal, econòmic, laboral, agrària i cultural, entre altres.

Entre altres avanços, la xarxa va reconèixer el creixement dels grups en aquest camí, la incorporació de joves, el desenvolupament de recerques i la seva relació amb l’activisme, la creació d’espais de formació i intercanvi, participació en campanyes en defensa de tots els drets, la visibilització de projectes feministes, protocols de prevenció, tasques d’acompanyament, treball en comunitats, la incorporació d’homes als col·lectius i la reivindicació des de la història del paper de dones negres.

Igualment **es van identificar desafiaments, com construir alternatives col·lectives contra el patriarcat i transformar pràctiques; crear espais col·lectius de cures, criaça i educació; assumir la necessitat d’una agenda política en tots els ordres i mantenir la lluita pels drets de la dona, al costat dels esforços per recuperar l’economia.**

Van alertar també sobre l’amenaça que representa l’avanç dels fonamentalismes en la reculada dels drets de les dones, l’emergència de projectes individualistes deslligats del col·lectiu, la necessitat de reconèixer el feminisme com a dimensió del desenvolupament, donar prioritat a l’escenari mediàtic en les lluites, obrir-se a l’aprenentatge i interpel·lació de diversos feminismes i obrir més espais de debat i articulació.

Durant la trobada es van presentar i van compartir els llibres *El saber feminista*, compilació de treballs del Grup d’Estudis de gènere i feminisme del Centre d’Estudis Comunitaris de la Universitat Central “Marta Abreu” de las Villas i *Les cures en la ruta cap a l’equitat a Cuba*, que reuneix recerques de les acadèmiques Georgina Alfonso González, Teresa Lara Junco, Magela Romero Almodóvar, Dayma Echevarría León i Clotilde Proveyer Cervantes.

La xarxa es va crear com la “Xarxa Ètica i Política del moviment de dones” i la seva primera trobada es va realitzar els dies 18 i 19 de març de 2011 amb l’objectiu de crear la xarxa i compartir els sentits ètics i polítics comuns en la construcció d’identitats i articulacions des del moviment de dones a Cuba i els seus vincles amb Amèrica Llatina, des de la perspectiva feminista llatinoamericana.

Després, el 2016, va adoptar el nom actual de Xarxa Feminista “Berta Cáceres”, en crear-se l’Espai Feminista d’igual nom, que fa homenatge a la líder popular hondureny i aposta per la comunitat d’idees “que convoquin a l’acció contra la dominació, explotació, discriminació i violència patriarcal”. 🗣️

Una muntanya [zapatista] a alta mar

Gilberto López y Rivas

Antropòleg, assagista i polític mexicà

El comunicat de l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional, intitulat "Una muntanya a alta mar", es pot llegir en: <http://enlacezapatista.ezln.org.mx/2020/10/05/sexta-parte-una-montana-en-alta-mar/>

Donat a conèixer pel seu portaveu, el Subcomandant Moisés, el 5 d'octubre passat, **conté reflexions de llarg alè sobre la realitat nacional i mundial, així com l'anunci d'una propera sortida de delegacions zapatistes pels cinc continents, començant per Europa, i planejant arribar a Madrid, la capital espanyola, el 13 d'agost de al 2021, "500 anys després de la suposada conquesta del que avui és Mèxic"**.

En aquest món que els maies zapatistes observen "malalt i fragmentat en milions de persones, obstinades en la seva supervivència individual, però unides sota l'opressió d'un sistema que va en contra de l'existència del planeta Terra", amb "la naturalesa ferida de mort, i que, en la seva agonia, adverteix a la humanitat que el pitjor està encara per venir", les seves delegacions aniran a trobar, sostenen, "el que els fa iguals."

Volen, específicament, parlar amb els pobles de l'estat espanyol: "No per amenaçar, retreure, insultar o exigir. No per demanar que ens demani perdó. No per servir-los ni per servir-nos. Anirem a dir dues coses senzilles: Una: Que no ens van conquerir. Que seguim en resistència i rebel·lia. Dos: Que no tenen per què demanar que els perdonem res. Ja n'hi ha prou de jugar amb el passat llunyà per justificar, amb demagògia i hipocresia, els crims actuals i en curs, com el del germà Samir Flores Soberanes; els genocidis amagats darrere de megaprojectes, concebuts i realitzats per content del poderós –el mateix que flagel·la tots els racons del planeta–; l'alè monetari i d'impunitat per als paramilitars; la compra de consciències i dignitats per 30 monedes."

Davant les manipulacions de la història des del poder presidencial, s'externen les crítiques severes del zapatisme al que considera "nacio-

nalisme passat de moda”, que “vol sembrar la rancúnia racial (...) amb el supòsit esplendor d’un imperi, l’asteca, que va créixer a costa de la sang dels seus semblants, i que ens vol convèncer que, amb la caiguda d’aquest imperi, els pobles originaris d’aquestes terres vam ser derrotats. Ni l’Estat Espanyol ni l’Església Catòlica han de demanar-nos perdó de res. No ens farem ressò dels far-sants que es munten sobre la nostra sang i així amaguen que tenen les mans tacades d’ella.”

Assenyalen que els poderosos s’amaguen i repleguen en els anomenats Estats Nacionals i els seus murs. “I, en aquest impossible salt cap enrere, reviuem nacionalismes feixistes, xovinismes ridículs i un xerrameca ensordidora”, i, en aquest punt, adverteixen guerres per arribar, “les que s’alimenten d’històries falses, buides, mentideres i que tradeixen nacionalitats i races en supremacies que s’imposaran per la via de la mort i destrucció”. I en aquesta foscor i confusió que precedeix a aquestes guerres, el zapatisme denuncia “l’atac, càrcel i persecució de qualsevol índex de creativitat, intel·ligència i racionalitat. Davant el pensament crític, els poderosos demanen, exigeixen i imposen els seus fanatismes.”

Aquesta audaç iniciativa de viatge planetari es correspon amb la seva persistent voluntat política de trencar els càrcels que l’Estat mexicà ha imposat a l’EZLN en els múltiples fronts de la guerra contrainsurgent –militar, paramilitar, mediàtic, xarxes socials,

programes clientelars, campanyes difamatòries delirants–, ja sigui amb la històrica multiplicació de cinc a 12 Junes de Bon Govern, que va tenir lloc al 2019; les reunions internacionals de milers de dones de més de 40 països en els seus territoris, el 2018 i 2019; el seminari sobre el pensament crític enfront de l’hidra capitalista, en el qual es va convocar a la formació de l’intel·lectual col·lectiu que requereix la lluita dels pobles, el 2015; els cursos de la “Escuelita”, el 2013, en què van compartir el seu procés autònom; les marxades multitudinàries per les capçaleres municipals el 2012, amb motiu de la “fi del món”; i els seus recorreguts, ja memorables, pel país, com les dels 1111, el 1997, o la Marxa del Color de la Terra de l’any 2001, la Trobada Intergalàctica de 1996, la primera reunió contra el neoliberalisme en l’àmbit mundial, després de la implosió de l’URSS i el suposat “fi de la història”.

Aquesta falsedat d’un moviment aïllat, essencialista, corporatiu, propalat pels serveis d’intel·ligència de l’Estat mexicà i els seus portaveus en els mitjans de comunicació de pagament, i que ara reprenen els defensors a ultrança de la 4 T, no té cap aspecte de credibilitat o sosteniment.

Davant neoliberals i neoconservadors, l’EZLN representa la consciència crítica de país, invisibilitzada per uns i altres. Tanmateix, el seu missatge de resistència, rebel·lia i vida trobarà, sens dubte, oïdes receptius, en aquest món nou que es construirà des de baix. 🗣️

"IniciARTives"

per canviar

el món

Carolina Sáiz, Elena Fraile, Manuel Espinilla

Entrepueblos Valladolid

Ja fa gairebé una dècada des que Entrepobles vam decidir crear Cultopías, un espai web on homenatjar, agrair i donar a conèixer a persones i col·lectius que posen les seves experiències creadores i generositat solidària a el servei de la transformació social i cultural

Cultopías va néixer, impulsada amb aquesta pretensió de mostrar les diverses formes en què les disciplines artístiques s'acosten a les problemàtiques socials, que acompanyen la vida social i cultural als països objecte de la nostra preocupació, que serveixen de suport i reforç a la feina solidària i de denúncia que des d'Entrepobles volem impulsar. Ens referim a aquelles persones, entitats socials i col·lectius que fan del teatre, de la música, de l'escriptura, de la imatge, etc. la seva aportació a aquesta solidaritat i denúncia de la qual parlem.

Per incloure aquest apartat social, necessitàvem un nou espai que visibilitzés notícies, assenyalés enllaços a altres webs, donés a conèixer locals, artistes i les seves obres i informés d'estrenes culturals amb compromís social. Una eina difusora d'experiències artístiques i de trobada amb una mirada transformadora i uns objectius molt clars: fomentar la cooperació solidària i l'educació emancipadora a través de les disciplines artístiques i culturals, així com apropar i posar en valor el punt de trobada entre art i compromís social al

servei de la solidaritat i el treball social com a eina de recursos per a la ciutadania global.

En aquests deu anys, Cultopías ha mostrat prop de mil notícies i creacions que esperem hagin servit almenys per donar a conèixer diferents experiències culturals transformadores al voltant del planeta. Algunes d'elles estan vinculades directament als col·lectius i moviments socials amb els que treballam o acompanyem en diferents països, moltes són també iniciatives professionals que amb la seva qualitat faciliten la comunicació.

Tanmateix, a les alçades de 2018 el sistema de publicació de Cultopías havia quedat obsolet i incompatible amb les noves versions del llenguatge de programació, i això feia que el web fos molt vulnerable. Aquestes circumstàncies "tècniques" ens van animar a repensar la web amb un nou disseny i un altre enfocament menys estàtic que la versió anterior, amb nous sistemes de gestió de continguts, amb un sistema de programari obert i lliure, d'acord amb els principis d'Entrepobles, i que s'adapta millor a l'ús de les xarxes socials.

Mitjançant el projecte "Cultopías, iniciatives per transformar a el món", cofinançat per la Junta de Castella i Lleó, vam poder posar-nos a aquesta tasca.

Per a aquesta nova estrena, vam veure oportú recollir les consideracions dels representants de col·lectius de Castella i Lleó vinculats a l'art, a la gestió cultural i a ONG. Per a això, vam establir nombroses entrevistes presentant-los la iniciativa, recaptant propostes i suggeriments, i valorant la seva necessitat. D'aquesta manera va sorgir aquest projecte, que des del seu origen va ser creat a manera de motxilla o sarró on reunir "IniciARTivas" "artistes", experiències artístiques o esdeveniments culturals, nacionals i internacionals, que acompanyen i posen veu a les lluites dels moviments per la justícia social.

Els continguts de la nova Cultopías consisteixen en hipervincles a PDF que ja són públics, tràilers que figuren a les webs oficials, espais públics de lliure difusió i/o Creative Commons. Cap enllaç es vincula a obres protegides per drets d'autor-a, i tots són sense ànim de lucre. En aquest punt, també cal ressaltar que les il·lustracions de Pep Boatella www.pepboatella.com són creacions originals realitzades específicament per a Cultopías, per a les que comptem amb la seva cessió d'ús.

Amb ell vam realitzar la presentació pública de la nova Cultopías a Castella i Lleó, juntament amb un seguit d'activitats entrelaçades amb els objectius del web en diverses localitats de Castella i Lleó comptant amb la col·laboració de l'activista dels drets de les dones i lideresa indígena guatemalenca, Lolita Chávez, amb La Otra, cantautora i música involucrada amb els moviments socials i el feminisme, presentada per les cantants val·lisoletanes Ley Mostaza, així com amb l'àcida ironia i afilat humor sarcàstic d'Irantzu Varela, introduïda per Susana Rioseras, polifacètica creadores artística burgalesa.

I és que en aquests temps estranys que ens ha tocat viure, s'ha fet més palpable si escau la necessitat d'aquest tipus d'iniciatives "IniciARTivas" "artistes", que treballen, abans i després de la COVID-19, en pro de la transformació social, per potenciar la veu de col·lectius i persones preocupades pels problemes socials apressants, models i ritmes de vida que hem portat fins ara, tremendament injustos i fràgils, que ens porten a creure, ara més que mai, en la necessitat d'estimular la creativitat i la comunicació col·lectiva mitjançant la paraula, el cos i la interacció a través dels mitjans disponibles, per fer efectiva la necessitat de generar consciència social i exigir compromisos als qui ens governen.

El nostre afany resideix en poder donar una llarga continuïtat en el futur a aquest projecte, més dinàmic i proper, perquè tota la feina i bagatge acumulat a les nostres esquenes no caigui en sac trencat, i per a això necessitem les teves Cultopías. Perquè volem seguir avivant la flama de l'activisme i la mobilització ciutadana, continuar arribant a la gent, a un gran públic cada vegada més divers i inquiet a qui saciar les seves ganes de saber alhora que

generem més fam de coneixements, d'expandir els seus horitzons culturals i ampliar les seves mirades cap a una visió més prismàtica i perifèrica de la realitat, a través d'altres existències. Vides carregades de problemes apressants que s'apilen en aquest sistema neoliberal i masclista que dona més poder a les multinacionals extractivistes que als drets humans, i que alimenta crisi climàtiques que expulsen comunitats i pobles dels seus territoris provocant migracions que al seu torn tanquen portes a aquelles persones que es veuen obligades a migrar.

I a través d'aquest caminar arribem a tu que ens llegeixes, i que et mous a l'activisme. Volem compartir amb tu aquest projecte, al que et convidem a participar. Acompanya'ns per poder apropar els teus coneixements i sabers, i qui sap... potser crear alguna cosa juntes. 🧑🏻‍🤝‍🧑🏻

ENS POTS TROBAR A

ANDALUSIA

■ C/ José Mª Moreno Galván, 18, Bl.K - 2° B
41003 Sevilla · T. 616 564 551

✉ ep.andalucia@entrepueblos.org

📘 Entrepueblos Andalucía

ASTÚRIES

✉ ep.asturies@entrepueblos.org

CASTELLA-LA MANXA

✉ ep.castillalmancha@entrepueblos.org

CASTELLA I LLEÓ

✉ ep.valladolid@entrepueblos.org

✉ ep.burgos@entrepueblos.org

✉ ep.zamora@entrepueblos.org

✉ ep.cyl@entrepueblos.org

✉ ep.palencia@entrepueblos.org

🌐 entrepueblosvalladolid.wordpress.com

📘 entrepueblosencastillayleon

🐦 @EntrepueblosV

CATALUNYA

■ C/ August 21, entl. 1a · 43003 Tarragona

■ C/ Raiers 13 · 25500 La Pobra de Segur
(Lleida)

■ Av. Meridiana 32, ent. 2^a (esc. B)
08018 Barcelona

✉ penedes@entrepueblos.org

🌐 entrepoblespenedes.wordpress.com

🌐 entrepoblesbarcelona.wordpress.com

@EntrePobles_Tgn

📘 EntrePobles-Camp-de-Tarragona

📘 EntrepoblesPenedes

COMUNITAT DE MADRID

✉ ep.madrid@entrepueblos.org

📘 EntrepueblosMadrid

EUSKAL HERRIA

✉ herriarte@gmail.com

ILLES BALEARS

■ C/ Carme, 6 · 07701 Maó (Menorca)

✉ mallorca@entrepueblos.org

📘 EntrePobles-Mallorca

LA RIOJA

■ Apdo. 1.327 · 26080 Logroño

PAÍS VALENCIÀ

■ C/ Sant Isidre 9 · 03803 Alcoi

■ C/ Venezuela 1 · 03610 Petrer

■ Paratge Sant Josep. C. Pipa 7
12600 Vall d'Uixó (Castelló)

■ C/ Lepant 7 · 03201 Elx

✉ paisvalencia@entrepueblos.org

✉ alacant@entrepueblos.org

🌐 entrepoblesalacant.wordpress.com

📘 EntrepoblesPaisValencia

REGIÓ DE MURCIA

✉ marcuba3@gmail.com

APORTACIONS ECONÒMIQUES

IBAN (ES05) Triodos Bank (1491) Oficina (0001) Núm. c.c. (21-3000079938) • Avinguda Diagonal, 418, 08037 Barcelona

EntrePobles - BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sol·licitud d'ingrés com a soci/sòcia

Nom i cognoms .....

NIF * .....

Data de naixement .....

Adreça .....

C.P. .... Població .....

Telèfon .... Professió .....

Adreça electrònica .....

Quota anual ..... 75 € ó ..... €

Si tens dificultats econòmiques posa't en contacte per flexibilitzar la teva aportació.

EntrePobles recomana fixar-la en el 0,7% del salari.

Ordre de pagament per a l'entitat bancària

Banc / Caixa .....

NÚMERO DE COMPTE - IBAN									
IBAN	ENTITAT	SUCURSAL	D.C.	NÚM. CUENTA					

Sol·licito que fins nou avis, carreguin al meu compte o llibreta els rebuts que periòdicament els presentarà a nom meu **EntrePobles**

Nom i cognoms .....

Adreça .....

C.P. .... Població .....

Firma

*NIF imprescindible per a desgravament en l'IRPF.

Avis legal: De conformitat amb el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016 ("RGPD"), l'associació EntrePobles/Entrepobles/Entrepobos/Herriarte es fa responsable i garanteix la confidencialitat i seguretat en el tractament de les dades de caràcter personal, que s'utilitzaran únicament per poder formalitzar la inscripció i rebre la informació com a soci/a, i no se cediran a tercers en cap cas. Es pot exercir el dret d'accés, rectificació, supressió, portabilitat, limitació i/o oposició al tractament, mitjançant la nostra adreça postal (Av. Meridiana, 30-32, esc B, entresòl 2a, 08018 Barcelona).